

VIOLENȚA ÎN MEDIUL ȘCOLAR

”AI GRIJĂ DE COPILUL TĂU PÂNĂ NU ESTE PREA TÂRZIU”

COLEGIUL NAȚIONAL ”TITU MAIORESCU”
AIUD

AN ȘCOLAR 2008 - 2009

MOTTO

„Școala este o parte integrantă a comunității largi, iar problemele cu care se confruntă ca instituție și mediu de formare a tinerilor privesc întreaga societate.

Violența umană, indiferent în ce context se manifestă, este inerentă naturii umane, dar acest lucru nu înseamnă ca nu trebuie să i se dea un răspuns ferm, prin acordarea unui rol special prevenirii și combaterii acestui fenomen social.”

(Institutul de Științe ale Educației, UNICEF, Violența în școală, București, 2005)

Manifestarea violenței în școală - tendințe semnalate la nivel internațional

- Violența fizică – violența simbolică
- Violența – expresie a intoleranței față de diferențele etnice, religioase, de gen, de statut social
- Multiplicarea violenței față de profesori
- Creșterea numărului de violență extremă în spațiul școlar
- Difuzia mediului proxim școlii în spațiul școlar

Violența în școala românească – elemente de context

- Tensiunile sociale asociate perioadelor de tranziție – difuzie la nivelul școlii
- Procesele de schimbare sunt însoțite de tensiuni
- Democratizarea școlii - nevoia unor reevaluări de rol, de statut, de norme și valori ale actorilor
- Rolul mass-media în informarea publicului
- Efecte ale mass-media asupra dezvoltării copiilor

Obiectivele planului de prevenire și diminuare a violenței

- Evaluarea dimensiunilor fenomenului de violență în școală;
- Identificarea situațiilor de violență școlară și elaborarea unei tipologii a fenomenului;
- Identificarea cauzelor generatoare ale violenței în școală;
- Elaborarea unui set de recomandări, destinat cadrelor didactice și părinților, cu scopul de ameliorare a fenomenului violenței în școală;
- Implicarea părinților ca parteneri ai școlii în proiectul de reducere a violenței școlare

Constatări: dimensiunea fenomenului de violență în școală

- România se află pe primul loc între 37 țări din lume privind numărul de profesori care au raportat acte de violență ale elevilor în timpul orelor.
- În România 70% dintre tineri se tem să se ducă la ore din cauza actelor de huliganism, care, conform statisticilor, se petrec cel puțin o dată pe săptămână.
- Proportia unităților de învățământ la nivelul cărora se înregistrează **fenomene de violență** depășește **75%**.
- Ponderea elevilor **cu manifestări grave de violență** este estimată la aproximativ **2,5%**.
- Ponderea copiilor și tinerilor **victime ale violenței** (furt, agresiuni sexuale, agresiuni fizice, hărțuire etc.) este de aproape **3%**.

Constatări și aprecieri

- Diversitatea, frecvența și gravitatea violenței în școală variază în funcție de:
 - tipul unității de învățământ;
 - mediul de rezidență rural/urban;
 - zona în care este situată școala;
 - mărimea școlii (numărul de elevi din școală)
- O soluție pentru diminuarea cazurilor ar fi ca fiecare școală să aibă un psiholog școlar;
- Psihiatrii spun că principala problemă este lipsa comunicării

Actori ai violenței în școală

- Violența între elevi
- Manifestări violente ale elevilor față de profesori
- Manifestări violente ale profesorilor față de elevi
- Părinții – actori ai violenței în școală
- Violența în proximitatea școlii

Cele mai frecvente forme de violență între elevi

- Loviri – agresiune fizică
- Injurii, jigniri
- Agresiune nonverbală
- Atitudini ironice, sarcastice
- Refuzul îndeplinirii sarcinilor
- Ignorarea mesajelor transmise
- Indisciplina
- Absenteismul, fuga de la ore

Factori de microclimat ai violenței școlare

- Factori de mediu familial
- Surse ale violenței în mediul școlar

Cauzele familiale - impact semnificativ asupra comportamentului violent

- **Asocieri semnificative între comportamentul violent al elevilor și o serie de factori familiali:**
 - climatul socio-afectiv (relații tensionate între părinți, atitudini violente ale părinților față de copil, mediu lipsit de securitate afectivă);
 - tipul familiei (proveniența elevilor din familii dezorganizate); condițiile economice ale familiei (venituri insuficiente);
 - dimensiunea familiei (număr mare de copii în familie, situație care implică, de multe ori, accentuarea fenomenului sărăciei);
 - nivelul scăzut de educație a părinților.

Surse ale violenței în mediul școlar

- dificultățile de comunicare elevi-profesori
- subiectivitatea în evaluare
- ironia, sancțiunile, notarea și stilul autoritar - soluții în prevenirea și atenuarea manifestărilor violente (?)
- vârsta și experiența didactică a profesorilor
- programele școlare prea încărcate și programul școlar supraaglomerat;
- metode pedagogice tradiționale versus metode moderne

Ethos școlar privind violența

- Există **diferențe semnificative de percepție** între diverși actori, atât în modul în care se raportează la ideea de violență, cât și în ceea ce privește gradul de sensibilitate și toleranță la violența în școală

Opinii privind sursele violenței în școală

Profesori	Elevi
Sursa violenței: Formalul pedagogic	Sursa violenței: Relațiile subiective
programe încărcate, programul școlar dificil, numărul mare de elevi într-o clasă, lipsa infrastructurii școlare	disponibilitatea redusă a profesorilor pentru comunicare deschisă și în afara lecțiilor, distanța în comunicare, metode neatractive de predare, descurajarea inițiativelor elevilor.

Opinia elevilor este importantă

Elevii resimt mai acut și semnalează cu mult mai multă franchețe decât cadrele didactice, directorii, părinții sau consilierii unele fenomene de violență în școală.

Factori individuali ai violenței

- **trăsăturile de personalitate:**
 - agresivitatea/impulsivitatea; lipsa sau insuficiența dezvoltare a mecanismelor de autocontrol;
 - motivația centrată pe preferință pentru violență;
 - particularități ale sistemului de valori: dorința de putere și prestigiu; self-esteem și exprimarea eu-lui; tendința către comportament adictiv; empatia.
- **istoria personală** (experiența victimizării).

Profilul elevului violent: ipostaze posibile

- ***Ești al nimănu!***
- ***Descurcă-te cum poți în viață!***
- ***Fie ce-o fi!***
- ***Viața este o junglă. În viață îți ajută tare mult dacă știi să te bați.***

Experiența școlilor în prevenirea și combaterea fenomenelor de violență

- Relativ limitată
- Formală și stereotipă
- Bazată pe sancțiuni și excludere și mai puțin pe prevenție, susținere a victimei dar și a celui violent
- Măsuri de pază și control dar mai puțin inițiative de îmbunătățire a climatului școlar și a metodologiilor pedagogice și de consiliere
- Resurse insuficiente: informații, instrumente, personal calificat

Intervenții la nivel individual

- Identificarea timpurie a elevilor cu potențial violent
- Implicarea activă a elevilor cu potențial violent și valorificarea intereselor, aptitudinilor și capacității elevilor care au comis acte de violență
- Evitarea centrării exclusiv pe sancțiuni

Intervenții la nivelul școlii

- **Violența** -temă pe agenda **întâlnirilor formale ale școlii**
- **O cunoaștere mai bună** a surselor posibile de violență
- Transformarea **regulamentului școlar** din instrument formal în mijloc real de prevenție și intervenție
- La nivelul școlii - **structuri cu rol de mediere** (centre de resurse);
- **programe de informare a elevilor** privind modalitățile adecvate de gestionare a unor situații concrete de violență (auto-control, negocierea conflictelor, comunicare, mijloace de auto-apărare);

Intervenții la nivel curricular

- **Dezbaterea și încurajarea exprimării opiniei** elevilor
- **Valorificarea temelor** relevante pentru problematica violenței (drepturile și îndatoririle individului, libertate și normă/regulă de comportament, decizie și consecințele deciziilor, abilități sociale etc.)
- **Programe și activități extra-curriculare** (săptămâna anti-violență; concursuri/expoziții tematice, invitarea unor specialiști care să prezinte într-un mod interactiv teme legate de violența școlară la care să participe, pe lângă elevi, și cadre didactice și părinți)

Intervenții strategice

- Campanii de conștientizare
- Sistem de monitorizare la nivel național a fenomenelor de violență în școală
- Stimularea cooperării inter-instituționale și implicarea societății civile
- Teme privind violența școlară în programele de formare continuă a cadrelor didactice
- Stimularea cercetării privind violența școlară

*A lupta contra violenței școlare înseamnă a
ameliora calitatea relațiilor și a comunicării între
toate persoanele angrenate în actul educațional.*

Dardel Jaouadi

Posibile teme de discuție

1. În opinia dumneavoastră, societatea românească este violentă? Dacă da, cum se exprimă această violență? Care sunt cele mai importante surse ale violenței la nivel social?
2. Credeți că este posibil ca unul și același comportament să fie privit drept violent de către unii și perfect normal de către alții? Cum vă explicați diferențele între percepțiile cu privire la anumite comportamente între elevi, profesori, părinți?
3. Credeți că violența este un fenomen normal, care ar trebui tolerat? Ce șanse reale de succes credeți că pot avea măsurile care vizează eradicarea violenței? Credeți că sunt necesare măsuri drastice pentru sancționarea comportamentelor violente?
4. Credeți că se poate vorbi despre o subcultură a tinerilor în care violența este puternic valorizată pozitiv? Dacă da, care credeți că ar fi cauzele acestei situații?

5. Care credeți că sunt formele de violență mai ușor acceptate și care sunt cele mai puțin acceptate, în opinia dumneavoastră? Violența este vizibilă întotdeauna? În opinia dumneavoastră, ce ne afectează mai mult: agresiunile fizice, disprețul celorlalți (colegilor sau prietenilor, al familiei sau al profesorilor), cuvintele, atitudinile celorlalți, lipsa de respect etc.)?
6. Școala poate fi un spațiu al violenței? Care sunt cele mai importante surse ale violenței în mediul școlar?
7. Cum credeți că ar putea fi îmbunătățită comunicarea între elevi-profesori-părinți? Cine credeți că ar trebuie să facă primul pas? Cine sau ce ar fi cel mai dificil de schimbat, în opinia voastră?
8. Credeți că există diferențe între școli în ceea ce privește intensitatea fenomenului de violență și formele de manifestare? Dar elemente comune tuturor școlilor din România? Care sunt acestea? Cum credeți că ar trebui gândită o strategie eficientă privind prevenirea violenței în școală: la nivel național, la nivelul comunității, la nivelul școlii?
9. Cine credeți că este cel mai în măsură să cunoască și să înțeleagă cel mai bine situația reală cu privire la fenomenul violenței în școala dumneavoastră: actorii din interiorul școlii (elevii, profesorii, părinții) sau alți actori externi școlii (poliție, comunitatea locală, organizații guvernamentale, cercetători, specialiști în domeniul comportamentelor agresive)?
10. Credeți că există suficiente resurse de informare, sprijin și consiliere privind problematica violenței în școală? Cine, cum și când ar trebui să producă și să ofere toate aceste resurse?